

Gladde slangen langs de IJzeren Rijn

Niek Frigge

In de vorige nieuwsbrief zijn we uitgebreid ingegaan op de gladde slang, vooral de twee grote kerngebieden het Fochteloërveen (Herman Feenstra) en de Peel (Peter Keijsers) zijn toen uitgebreid aan de orde gekomen. Naar aanleiding daarvan kregen we ook een reactie van Niek Frigge die al jaren lang naar reptielen kijkt langs de IJzeren Rijn op de Meinweg. Een belangrijke locatie voor de gladde slang in Nederland die helaas op dit moment in zijn huidige vorm bedreigd wordt.

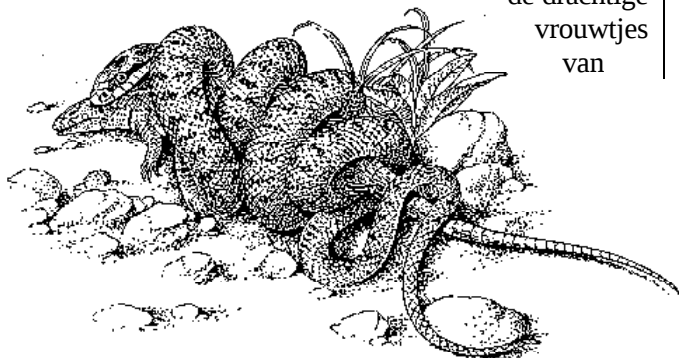
de IJzeren Rijn

De IJzeren Rijn is een momenteel ongebruikte spoorlijn die van oost naar west door een bos loopt. Bij een open plek langs het spoor van ongeveer 100 meter lang en 15 meter breed heb ik de meeste waarnemingen gedaan. Deze waarnemingen ondersteunen het verhaal van Herman Feenstra en Peter Keijsers. Ook ik zie de meeste dieren in de maanden juli en augustus en dat zijn dan ook vaak, maar lang niet altijd, zwangere vrouwtjes. Ik heb echter wel het idee dat de geboorten van de jongen op de Meinweg vroeger in de zomer plaatsvinden dan in Friesland. De IJzeren Rijn ligt dan ook zo'n 200 km zuidelijker en heeft bovendien de beschutting van een bos.

drachtige en jonge dieren

Dit stuk spoorberm is in het voor- en najaar een goede zonplaats voor zandhagedissen die dan veel worden waargenomen. Zij vormen een belangrijke voedselbron voor de aanwezige gladde slangen. De zandhagedissen maken gebruik van de zandpaden langs het spoor om de eieren af te zetten. In augustus en september zijn de pas geboren zandhagedisjes een gewilde prooi voor jonge gladde slangen. Naast zandhagedissen en gladde slangen doe ik er relatief veel waarnemingen van drachtige vrouwtjes hazelwormen. Deze zie ik bij ongeveer hetzelfde weertype als

de drachtige
vrouwtjes
van

gladde slangen: vaak geheel bewolkte maar relatief warme (20°C) dagen, of vlak na een regenbui. Ook jonge hazelwormen zijn gewilde voedseldieren voor gladde slangen.

toename gladde slangen

In 1978 hebben H. Klompen en D. Smeets vanuit de KU Nijmegen onderzoek gedaan naar de herpetofauna in het Meinweggebied. Zij fietsten bijna dagelijks langs het spoor. Langs het spoor hebben zij in dat seizoen totaal 15 waarnemingen gedaan van de gladde slang, waarvan slechts één op de door mij onderzochte locatie. Tegenwoordig kom ik gemiddeld bijna twee Gladde slangen per bezoek tegen en op 26-7-2000 vond ik op het betreffende open stuk zelfs dertien Gladde slangen! Dit suggereert een mogelijke toename van de gladde slang. Ook in een ander deel van het Meinweggebied, wat één kilometer verderop ligt, is een toename te constateren: In 1977 en 1978 werden daar door de studenten van de KU Nijmegen in totaal maar zeven waarnemingen van de Gladde slang vermeld. In die jaren was ik zelf blij als ik – met vele bezoeken – één Gladde slang per jaar vond. In de loop van de jaren negentig had ik ook daar een toename van het aantal waarnemingen. In 1998 zag ik daar tijdens twee dagen in juli vier slangen per bezoek.

afname andere reptielen

Henk Strijbosch stelt dat bij verdroging en verbossing van een gebied de populaties adders en hagedissen achteruit gaan maar dat de Gladde slang hier in eerste instantie van profiteert en het als langste volhoudt. Deze stelling volgend is het cynisch te moeten constateren, dat een toename van de Gladde slang als indicatie kan gelden voor de achteruitgang van de diversiteit in een gebied.